

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 269-1913)

Originalt emne

Havnebane, Havnespor

Havnen

Jembanevæsen

Statsbanerne

Uddrag fra byrådsmødet den 8. januar 1914 - side 9

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 269-1913)

Fra Ministeriet for offentlige Arbejder forelaa følgende Skrivelse angaaende Anlægget af Forbindelsesbanen fra Mølleengen til Sydhavnen:

"I Anledning af Byraadets Skrivelse af 8.

September d. A. angaaende snarlig Ekspropriation af de til Anlæg af Forbindelsesspor mellem den nuværende Havnebane i Aarhus og den ny Havns Opstillingsspor fornødne Arealer, skal man tjenstlig meddele, at den ønskede Ekspropriation vil kunne finde Sted, naar Byraadet forpligter sig til at godtgøre Staten samtlige med Grunderhvervelsen - derunder de fornødne Ekspropriationsforretninger m. v. - forbundne Udgifter efter Regning, samt indestaar Staten for, at de Arealer, som vil udkræves til et eventuelt Anlæg af en dobbeltsporet Forbindelsesbane fra Mølleengen Syd om Aarhus, ikke bebygges, for saa vidt Statsbanerne inden 20 Aar paabegynder Anlægget af en ny Godsbanegaard i Mølleengen. De til Forbindelsesbanen fornødne Arealer er foreløbig alternativt angivne med Skravering paa den vedlagte Plan. Et endelig Forslag til Beliggenheden af den dobbeltsporede Forbindelsesbane vil være at fremsætte af Byraadet. Indtil saadant Forslag

er fremsat og godkendt af Statsbanerne, gælder Byraadets Indestaaelse for samtlige de fornævnte paa Planen med Skravering viste Arealer.

For saa vidt Byraadet maatte kunne tiltræde foranstaaende, forventer man at modtage en i Overensstemmelse hermed affattet Erklæring, til hvilken den fornævnte Plan eventuelt bedes hæftet".

Møller forelagde den fra Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse foreliggende Indstilling, der gik ud paa, at Byraadet foreslaar de paa de vedlagte Planer viste to alternative Linier, idet Raadet overfor Statsbanerne tilsiger ikke ved Bebyggelse, Anlæg af flere Veje og Gader end som alt projekteret eller paa anden Maade at lægge Hindringer i Vejen for en eventuel Ekspropriation til Forbindelsessporet inden Udløbet af 10 Aar og saaledes, at Byraadet til enhver Tid efter forudgaaende nærmere Meddelelse har Ret til at træffe Valget mellem de to Linier. Han udtalte dernæst, at Indstillingen fremkom i Henhold til en Aftale, der var truffet med Trafikministeren, da denne i Efteraaret var herovre. Det var naturligvis en stor Gene for Byen at skulle stille Arealet til Forbindelsesbanen klar i 10 Aar, men man var sikkert nødt til at bøje sig for Forholdet. Dog skulde det betones, at naar man sagde 10 Aar, var det, fordi Udvalget ikke kunde tænke sig, at det skulde vare 10 Aar, før man fik den ny Godsbanegaard. Forholdene paa den nuværende Godsbanegaard var ganske skandaløse. Vognene maatte holde i Timevis, inden de kunde blive ekspederede, saa hvis den nuværende Tilstand skulde vare ved, kunde det sikkert betale sig for Købmændene at hente deres Varer ved en af de nærmeste Landstationer. Taleren kunde da heller ikke tro, at Ministeriet kunde tænke paa, at det skulde vare 10 Aar, inden man fik begyndt paa den ny Godsbanegaard, tværtimod havde han forstaaet det saaledes, at Trafikministeren var betænkt paa snart at fremsætte Forslag til den ny Ordning. Efter Generaldirektør Ambts Udtalelse om, at Banegaardsforholdene i Aarhus var de sletteste i Landet, kunde det heller ikke tænkes, at Ordningen skulde vente endnu i mange Aar. Det var nu 16 Aar siden, de fornødne Ekspropriationer var foretaget, saa det var paa Tide, der blev begyndt paa Arbejdet. Sluttelig anbefalede Taleren Indstillingen, som den forelaa.

Formanden oplyste, at Havneudvalget var klar over, at det maatte underkaste sig Ministeriets Vilkaar om, at Havnen skulde bære Udgiften ved Ekspropriationen. Den anden Side af Sagen var derimod nærmest et Mellemværende mellem Statsbanerne og Kommunen, men selvfølgelig ønskede Havneudvalget Sagen fremmet, for at Ekspropriationen snarest kunde blive foretaget, og det troede ikke, man skulde modsætte

sig, at Vilkaarene blev, som Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse havde affattet dem.

Mikael Johansen var forbavset over, at Ministeriet vilde forlange en Frist paa 20 Aar. Det tydede paa, at Ministeriet mente, at der ikke var Alvor i Sagen. Ogsaa 10 Aar var for lang en Frist, saa Taleren kunde ønske, at Udvalgets Skrivelse fik en Tilføjelse om, at man var i høj Grad forbavset over, at Ministeriet ikke vilde garantere noget før efter 20 Aars Forløb, uagtet Arealerne til den ny Godsbanegaard havde ligget rede i saa mange Aar, og Forholdene i høj Grad trængte til at ordnes. Forhaabentlig vilde Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse ikke modsætte sig en saadan Tilføjelse.

P. Jensen var blevet meget forbavset ved i Ministeriets Skrivelse at læse: "... for saa vidt Statsbanerne inden 20 Aar paabegynder Anlæget af en ny Godsbanegaard", idet en saadan Udtalelse syntes noget underlig efter de fornyede Henvendelser fra Byraadet om en snarlig Ordning af Banegaardsforholdene. Banepersonalet sagde, at det gik paa Livet løs under Arbejdet paa Banegaarden, og Godsbanegaardsforholdene var saaledes, at de handlende klagede hvert eneste Aar. Og saa svarede Ministeriet endda: ". ... for saa vidt Statsbanerne inden 20 Aar paabegynder Anlæget af en ny Godsbanegaard." Det eneste, Taleren kunde faa ud af det, var, at Ministeriet maatte mene, at Bestemmelsen om at lægge Godsbanegaarden i Mølleengen ikke var ganske heldig, og det var der vist flere end Ministeriet, der mente. Man kunde da ogsaa lige saa godt sige, at det at lægge Godsbanegaarden i Mølleengen vilde være en dum Foranstaltning, fordi den nuværende Banegaard udmærket kunde benyttes til Godsbanegaard, og Personbanegaarden kunde flyttes, hvorhen man vilde f. Eks. til Fattiggaardsbakken, hvor den vilde komme til at ligge midt i Byen.

Samuelson troede, at Banegaarden kom lige tidligt, enten der stod 20 eller 10 Aar. Det var skandaløst vedblivende at udskyde Banegaardsforholdenes Ordning, og det var rigtigt, at Trafikministeren stillede sig meget velvilligt. At der dog ikke allerede forelaa Forslag, skyldtes ikke Trafikministeren, men Finansminister Brandes.

Formanden fandt det ikke rigtigt at nævne en enkelt Minister.

Samuelson udtalte videre, at saavel han som Folketingsmand Stilling flere Gange havde talt med Trafikministeren om Sagen, men at denne strandede paa Pengespørgsmaalet. Det havde glædet Taleren at børe Hr. Møllers Udtalelser, for af disse kunde Hr. N. Joh. Laursen høre, at det var rigtigt, hvad Taleren sagde i Folketinget, den Gang Hr. N. Joh. Laursen stod

op og modarbejdede Taleren paa ganske uanstændig Maade.

Formanden paatalte Udtrykket "uanstændigt".

Samuelson erindrede om Generaldirektør Ambts Udtalelse om, at Banegaardsforholdene i Aarhus var de sletteste i Landet i Forhold til Byens Størrelse. Hr. P. Jensen var kommet særdeles let over at lave et helt nyt Projekt, uagtet det havde kostet Generaldirektionen umaadelig Besvær at udarbejde et Forslag, hvorefter Personbanegaarden kunde blive liggende paa den nuværende Plads, men forøvrigt var hele Generaldirektionen enig om, at hele Banegaarden burde flyttes til Mølleengen. Taleren fandt, at Handelsstanden gjorde alt for lidt i denne Sag. Handelsforeningen holdt hvert Aar en Generalforsamling, hvor Konsul Chr. G. Hansen stod frem og sagde, at Banegaardsforholdene ikke var ordnede endnu, og saa sendte man en Deputation til København. Det var i Virkeligheden det hele, Handelsstanden foretog sig. At det skulde være nødvendigt, at der skulde ske en Katastrofe, som krævede mange Menneskeliv, før man skred til en Ordning af Forholdene, var dog ganske forfærdeligt at tænke sig. Med Rente og Rentes Rente havde Byen allerede nu ofret 750000 Kr. for at faa den Sag i Orden.

Jakob Jensen bemærkede til Hr. P. Jensen, at han følte sig overbevist om, at de ledende Mænd i Banekredsene fastholdt, at Godsbanegaarden skulde ligge i Mølleengen. Forholdene ved Godsbanegaarden var saa slette, at de ikke for hurtigt kunde forandres, og Byraadet skyldte Byens Borgere og dens Handelsstand at rette saa kraftigt Angreb paa de styrende, at de snart fik Forholdene i Orden. Taleren skulde derfor intet have imod at give Skrivelsen til Ministeriet en Tilføjelse, hvori Byraadets Ønske fremkom i skarpere Form. Naar der var nogen Forskel paa det, som Generaldirektionen forlangte, og det, som Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse indstillede, kunde Taleren oplyse, at Indstillingen var i nøje Overensstemmelse med de med Trafikministeren og Generaldirektionens befuldmægtigede førte Forhandlinger. Under disse enedes man nemlig om 10 Aar, og det kunde Udvalget anbefale Byraadet at tiltræde. Forhaabentlig kunde baade Ministeren og Generaldirektøren huske, hvad man var enedes om, da de var her i Byen, og saa vilde de antagelig ogsaa gaa ind paa Udvalgets Forslag. Der kunde saa spørges, om det kunde gaa an, at Byraadet gik ind paa et Aaremaal af 10 Aar, idet det jo kunde tænkes, at de paagældende Spor kunde komme i Vejen for Udviklingen Hertil skulde Taleren da svare, at naar Byen tog Forbehold om frit selv at maatte vælge mellem de 2 Linier, saa kunde Udviklingen næppe blive hindret. Taleren anbefalede dernæst

Indstillingen og udtalte videre, at efter den opfyldte Byraadet sine Forpligtelser overfor Ministeriet, og forhaabentlig vilde dette saa ogsaa opfylde sin Forpligtelse til at skaffe et nyt Spor op til Godsbanegaarden. Før man fik dette Spor, kunde man ikke udnytte den ny Havn, som den burde udnyttes.

Mikael Johansen kunde tiltræde Udvalgets Forslag under Forudsætning af, at Skrivelsen fik følgende Tilføjelse: Idet ovennævnte Forslag vedtages, vil Byraadet overfor Ministeriet udtale det Haab, at Godsbanegaardens Henflytning til Mølleengen maa være en fuldendt Kendsgerning inden Udløbet af 2 Aar fra 1/1 1914". - Man maatte stille et bestemt Krav, og 2 Aar var Tid nok efter den lange Tid, der allerede var gaaet.

N. Joh. Laursen kunde ønske at høre en Antydning af, hvad Udgiften ved Ekspropriationen vilde beløbe sig til. Han skulde ikke komme ind paa Hr. Samuelssens storpolitiske Betragtninger, men kun bemærke, at Statsbaneadministrationen meget vel kunde flytte Godsbanegaarden, hvad Dag den vilde, og uden Rigsdagens Samtykke, eftersom der jo fandtes en Lov derom. Naar Godsbanegaarden ikke allerede var flyttet, maatte Administrationen vel have sine Grunde derfor. De Udgifter, Byen havde haft ved ikke at kunne udnytte de paagældende Arealer i Mølleengen, var sikkert ikke svimlende, men det var mindre rigtigt af Staten at tage mod de 30000 Kr. uden at svare Rente af dem i den Tid, de ikke blev brugt. Taleren var villig til at følge Udvalgets Indstilling om Forbindelsen mellem Havnen og den mulige Godsbanegaard dog under Forudsætning af, at den i Indstillingen indeholdte Garanti kunde gives uden synderlig Ulempe for Byens Udviklingsmuligheder.

Formanden bemærkede, at det var umuligt for Havneudvalget at give Oplysninger om Udgiften for aabne Døre.

Jakob Jensen oplyste, at Havneudvalget havde overvejet Udgiften, og at denne ikke vilde overstige Havnens Kræfter.

P. Jensen vilde ikke være med til at lave noget Forbindelsesspor ude ved Assensgade. Naar Personbanegaarden blev flyttet, vilde der være god Plads til at lægge Forbindelsesspor til Godsbanegaarden paa den nuværende Plads. Taleren vilde derfor stemme imod Indstillingen.

Møller antog ikke, at det blev Byraadet, der kom til at bestemme, hvor Godsbanegaarden skulde ligge, og mente, at det var en Kendsgerning, at den skulde ligge i Mølleengen. Angaaende den af Hr. Mikael Johansen foreslaaede Tilføjelse bemærkede han, at en Frist

af 2 Aar for Godsbanegaardens Fuldendelse vist var lovlig kort, og at han snarere kunde tænke sig, at man forlangte, at Arbejdet var paabegyndt inden Udløbet af 2 Aar. Ellers havde han intet imod Tilføjelsen. Det glædede ham at høre, at der fandtes en Lov om, at Godsbanegaarden skulde flyttes til Mølleengen. Det havde han ikke vidst, og han havde endog forstaaet Trafikministeren saaledes, at man ikke havde en saadan Lov.

Samuelson oplyste, at der ikke fandtes nogen Lov om Anlæg af en Godsbanegaard i Mølleengen, men kun en Lov, hvorefter Ministeriet havde Bemyndigelse til at erhverve Areal i Mølleengen til en Godsbanegaard. Naar Sagens Ordning havde trukket saa længe ud, var det, fordi Spørgsmaalet om Personbanegaarden var trængt lige saa stærkt frem, saaledes at det nu gjaldt en Omordning af Banegaardsforholdene i det hele taget. Skulde Godsbanegaarden lægges paa den nuværende Hovedbanegaards Plads, kunde det kun ske ved, at en Del af Værkstedsplassen maatte inddrages, og en Del Værksteder derfor flyttes til en anden By.

Marthin Hansen hævdede, at Handelsstanden gennem sine 2 Organisationer Gang efter Gang havde paataalt de uheldige Banegaardsforhold. Det var for meget at forlange, at Handelsforeningerne skulde kunne udrette det, som Byraadet og Byens 3 - 4 Rigsdagsmænd ikke havde formaaet.

Mikael Johansen vilde helst beholde Tilføjelsen i den af ham foreslaaede Form.

P. Jensen var overbevist om, at det nuværende Hovedbanegaardsterræn var tilstrækkeligt stort til Godsbanegaard alene

Mousten var klar over, at det vilde være bedst at beholde den nuværende Forbindelse, men havde ogsaa forstaaet Sagen saaledes, at man kun vilde have den ny Forbindelse, hvis den gamle ikke kunde forbedres. Taleren havde intet imod at give Skrivelsen en Tilføjelse, men saa helst, at det blev en Protest imod, at Godsbanegaarden ikke allerede var paabegyndt, og at der ikke blev indsat nogen Tidsfrist.

Formanden kunde ikke se, at der ved at nævne 10 eller 20 Aar sagdes noget om, hvor naar Arbejdet skulde paabegyndes. Naar Tilføjelsen blev en Opfordring til Ministeriet om snarest at sætte Arbejdet i Gang, havde Taleren intet imod den, men det forekom ham ganske utænkeligt at have Godsbanegaarden i Mølleengen færdig i Løbet af 2 Aar.

Mikael Johansen bemærkede, at naar man i Svarskrivelsen sagde 10 Aar, akcepterede man kun dette Aaremaal og ikke 20 Aar, saaledes som Ministeriet ønskede. Man havde

hvert Aar troet, at nu kom Sagen til en Løsning, men endnu var man lige vidt, saa nu gjaldt det om at konstatere, at man ikke kunde vente længere. Taleren havde intet imod at ændre Tilføjelsen derhen, at man ventede Godsbanegaarden paabegyndt og helst færdig i Løbet af 2 Aar.

Jakob Jensen fandt Tiden inde til at fremkomme med en Protest, der kunde forstaas. Man havde forhandlet og forhandlet og sendt Deputation efter Deputation, uden at man var kommet videre, saa nu maatte der foretages noget, hvoraf det kunde ses, at der laa Alvor bag ved. Hvis der i denne Rigsdagssamling fremkom Forslag, var det ikke umuligt at faa Banegaarden færdig i Løbet af 2 Aar, idet alle Planer og Tegninger var færdige. Taleren kunde godt tiltræde den af Hr. Mikael Johansen foreslaaede Tilføjelse.

N. Joh. Laursen havde forstaaet Sagen saaledes, at det, der laa for, var at faa et Havnespor til Sydhavnen. Da det var sikkert nok, at Byraadet i Forhandlingen derom ikke var den stærkeste, tvivlede Taleren om, at den stedfundne Diskussion var hensigtsmæssig for Opnaaelsen af det nærmeste Formaal, nemlig Forbindelsessporet. Derfor havde Taleren spurgt om Omkostningerne, og han var glad ved at høre, at Havneudvalget mente, at disse ikke oversteg, hvad Havnen kunde bære, og han skulde ikke insistere paa at faa en Sum frem for aabne Døre, naar Udvaget ikke ønskede Summen nævnt. Naar de store Ekspropriationer i sin Tid var blevet foretaget, var det naturligvis for, at der skulde gøres noget, derom var der ingen Tvivl, og nu benyttede Ministeriet Lejligheden til at sikre sig, at der ikke blev yderligere Vanskeligheder ved at faa et Forbindelsesspor Syd om Byen. Taleren troede, man skulde unnlade enhver Tilføjelse.

Jakob Jensen mente, at Statsmyndighederne ogsaa maatte have Interesse i, at Aarhus trivedes, og at de derfor intet kunde have imod, at Byraadet nu rejste Krav om snart at faa Sagen i Orden.

N. Joh. Laursen hævdede, at hvis man rejste Sagen om selve Banegaarden, burde det gøres paa selvstændig Basis.

Formanden fandt ikke Tilføjelsen nødvendig, fordi Byraadet fornylig havde rettet Henvendelse om Banegaardsforholdene.

Mikael Johansen kunde næsten finde det formaalstjenligt at rette Henvendelse om Banegaardsforholdene i hvert Møde.

Formanden vilde, hvis man skulde have Tilføjelsen, foretrække, at der kom til at staa

"paabegyndt" i Stedet for "en fuldendt Kendsgerning".

Mikael Johansen kunde godt gaa med til at ændre Tilføjelsen som af Formanden ønsket.

Indstillingen vedtoges med den af Hr. Mikael Johansen foreslaaede Tilføjelse, der fremlagdes. Vedtagelsen skete med 14 Stemmer mod 1; 5 stemte ikke.

